

Тема: Характеристика світового культурного простору ХХ-ХХІ ст.

План:

1. Загальні риси культурного розвитку XX-XXI ст. Науково-технічна революція як чинник розвитку сучасної культури.
2. Інформаційне суспільство та його протиріччя.
3. Поняття масової культури та елітарної культури як її антипода.
4. Національні культури в умовах глобалізації.
5. Плюралізм світоглядних настанов у культурі XX ст.: модернізм та постмодернізм.

- Розвиток світової культури ХХ ст. обумовлювався значною кількістю соціальних потрясінь, спричинених жорстокими світовими та локальними війнами, революціями, національно-визвольними рухами.

Наслідками цього процесу

стали:

- Витіснення загальнолюдських духовних цінностей на другий план;
- Поширення антигуманних ідей;
- Посилення утилітарних спрямувань життя;
- Затвердження тотального руйнування “старого” як “застарілого”.

Основні особливості світової культури ХХ ст.:

- Світову культуру ХХ ст. характеризують *взаємодія і взаємозбагачення її численних типів та поглиблення суперечностей між ними.*
- Світова культура ХХ ст. вирізняється як *етноцентризмом, так і поширенням космополітизму.*
- ХХ ст. відзначено *культурним плюралізмом – співіснуванням різних цінностей, ідеалів, точок зору в межах єдиної культури.*

- ХХ ст. відзначено *відчуженням людини від культури* – різні форми людської діяльності та їхні результати перетворилися на ворожу, відокремлену від людини силу, яка панує над нею.
- *Демократизація культури* ХХ ст. зумовила залучення широких верств населення (порівняно з попередніми епохами) до активного культурного буття.

- Суттєвою ознакою культури Новітнього часу вважається *іррелігійність*.
- Однією з особливостей сучасної культури є *тенденція до заміни знання інформацією, перетворення інформації на визначальну силу*.
- Безумовною особливістю культурного життя сучасності є його *інтенсивність і динамізм*.

Науково-технічна революція -

- Це бурхливий розвиток науки і техніки за певний проміжок часу, що істотно змінює суспільство, впливає на його економічний, політичний і культурний рівень.
- Початок НТР припадає на середину ХХ століття.

Важливі риси НТР:

- 1) універсальність, бо ця революція охоплює майже всі сфери господарства і загалом усі сфери людської діяльності;
- 2) зміна ролі людини в процесі виробництва – збільшується вимога до рівня кваліфікації у зв'язку із зростанням питомої ваги розумової праці.

Характерні риси інформаційного суспільства:

- Збільшення ролі інформації і знань у житті суспільства;
- Зростання кількості людей, зайнятих інформаційними технологіями, комунікаціями і виробництвом інформаційних продуктів і послуг;
- Створення глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів.

Історичний розвиток ЗМІ пережив два якісних стрибка:

- 1) перехід від усного висловлювання думки до її письмової фіксації;
- 2) перехід від друкованого тексту до аудіовізуального виразу художнього образу.
- Втіленням такого перевороту стало телебачення.

Виникають нові типи культури:

- - електронна культура;
- - інтернет-культура;
- - кіберкультура;
- - електронне мистецтво.

- *Масова культура* – це особливий тип виробництва і споживання культурних цінностей, що створюється і поширюється на маси людей, керуючись комерційними уявленнями.
- Поняття “масова культура” вперше було використано у 1941 р. німецьким філософом *Максом Хоркхаймером*.

Основні характеристики сучасної масової культури:

- - масова культура розрахована на середньостатистичного масового споживача – це культура, що має бути доступною та зрозумілою для всіх;
- - не відрізняється високим інтелектуальним рівнем, має спрощену мову та смисли;
- - важливою якістю є динамічність, адже вона має реагувати на запити ринку;
- - носить комерційний характер, її продукти є товаром;
- - пов'язана з засобами масової інформації та глобальним характером інформаційного обміну;
- - виникає поняття “культурної індустрії”.

- Крайньою формою масової культури є *кітч* (у перекладі з нім. — несмак, дешева продукція) — це псевдомистецтво, в якому основна увага приділяється не внутрішній наповненості твору, а екстравагантності зовнішнього вигляду та крикливості його елементів.

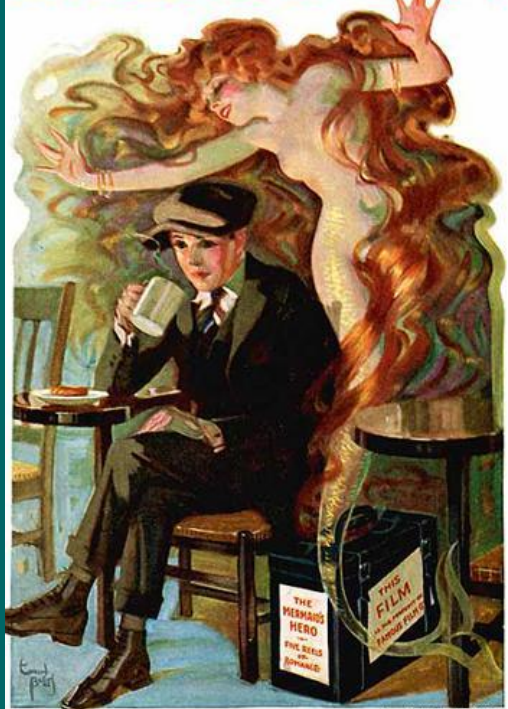

1923

Price 30 CENTS

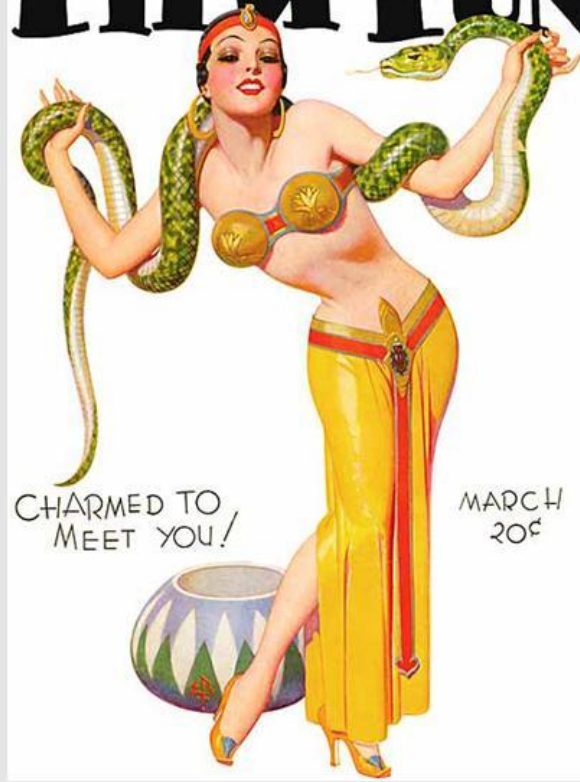
FILM FUN

The Man Who Takes the Star Out After the Show

Copyright, 1923, Film Fun, New York

FILM FUN

- Як протилежна до масової трактується *елітарна культура* (у перекладі з фр. – elit – краще, обране).
- Елітарна культура концентрує духовність, інтелектуалізм, художній досвід поколінь.

Елітарне мистецтво

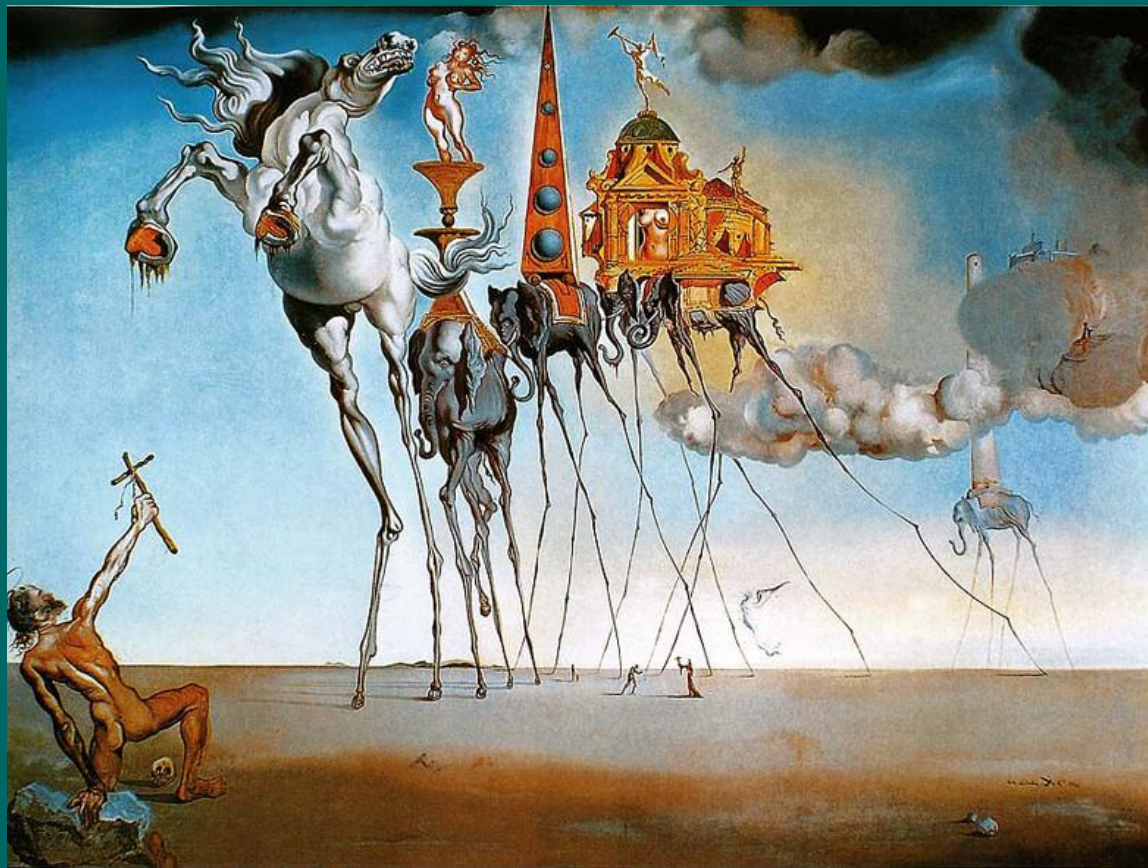
- Приклади:

- - музика Баха, Моцарта, Стравінського;
- - живопис С. Далі;
- - фільми Ф. Фелліні

- Ознаки:

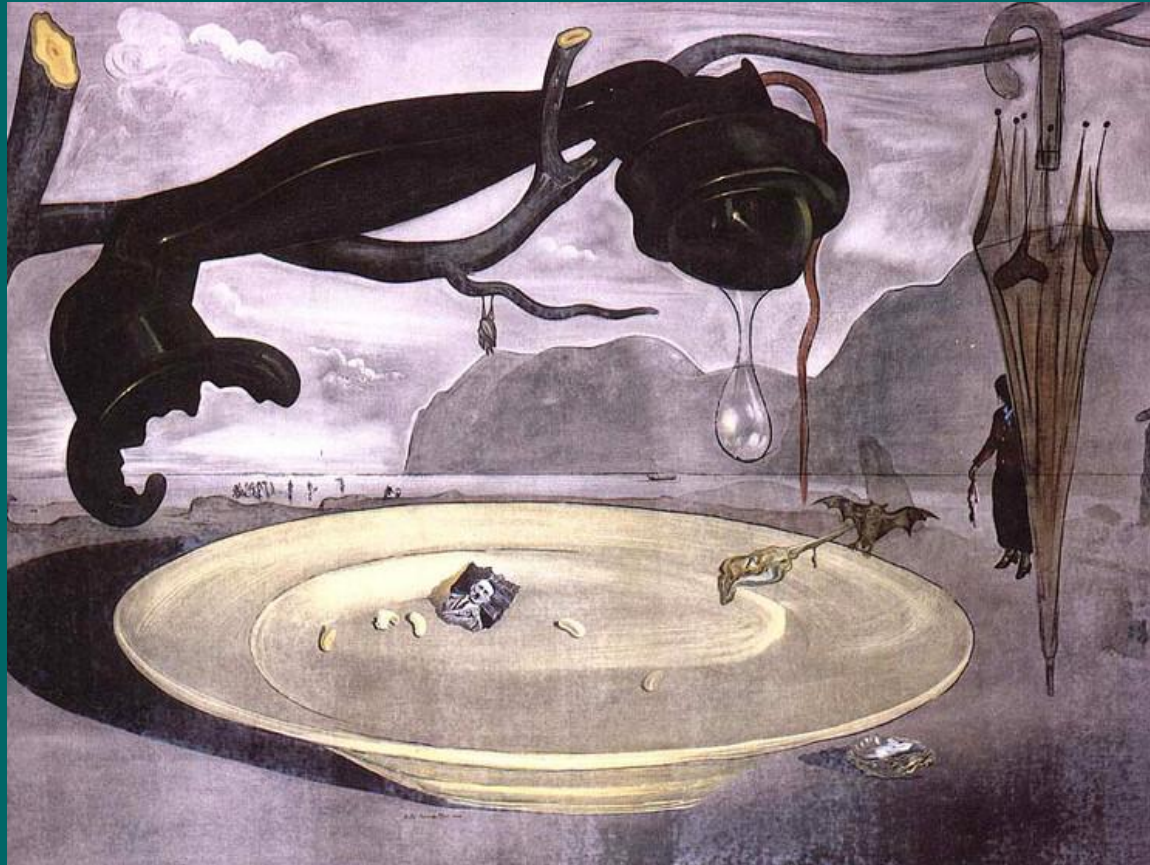
- - розраховане на вузьке коло споживачів;
- - не має комерційної складової;
- - тяжіння до самовираження

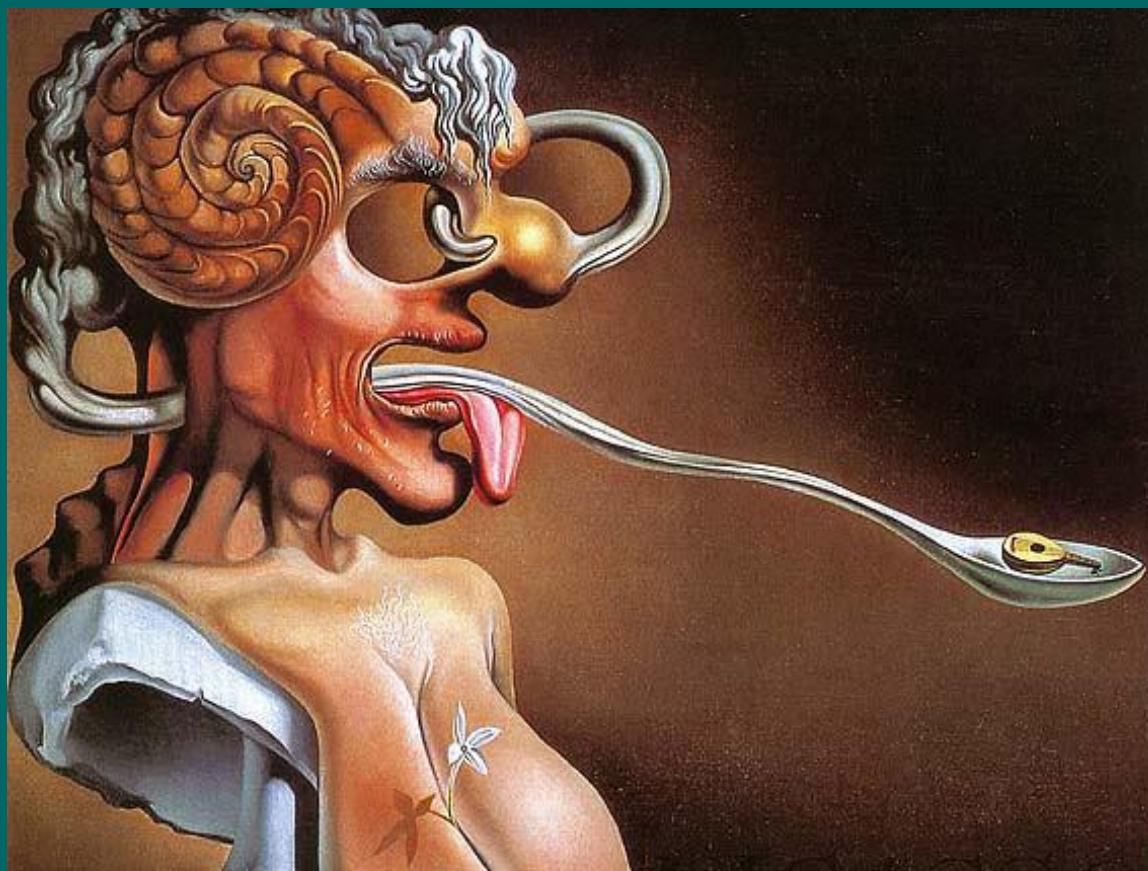

Искушение святого Антония

Загадка Гитлера

Портрет Пикассо

Модерн

- Перша половина ХХ ст. стала часом панування у світі *модерністського світогляду*. Його основна ідея: *віра у можливість людського розуму пізнати світ як єдине ціле*.

Загалом модерністські погляди характеризують:

- - відмова від минулого як неактуального;
- - прагнення створити універсальний світ, в якому все зводиться до єдиних основ;
- - переконання у тому, що людському розуму доступні абсолютні знання про ці основи світу;
- - прагнення використання цього знання в практичній діяльності та віра в те, що це забезпечить людству досягнення щастя;
- - упевненість у пріоритеті сьогодення над минулим, а майбутнього – над сьогоденням.

- Модернізм виявляє себе в мистецтві в таких явищах, як *символізм, футуризм, дадаїзм, експресіонізм, сюрреалізм, екзистенціалізм, кубізм, абстракціонізм.*

- У середині ХХ ст. модерністські світоглядні орієнтири поступаються місцем *постмодернізму*.

Основні риси постмодернізму:

- - переважання в структурі економіки сфери послуг над виробництвом;
- - підвищення значущості інтелектуальної праці;
- - якісне збільшення обсягу та значення наукового знання і перетворення його на інформацію;
- - нечуваний вплив на життя суспільства та окремої людини новітніх електронних технологій.

- У культурі постмодернізму головною цінністю визнається *свобода* в усьому.
- Постмодернізм є породженням розчарування у можливостях людства і людини змінити світ, природу, власне людину.

Основні риси постмодерністського мистецтва

- - втрата наслідування художніх традицій;
- - залежність від техніки та комп'ютеризації;
- - знищення кордонів між мистецтвом та іншими сферами життя;
- - використання готових форм — як утилітарних предметів з побуту, так і шедеврів світового мистецтва.

Постмодерністські ідеї втілюються в хепенінгу,
поп-арті, концептуальному мистецтві,
перформансі тощо.

